

Stille Nacht

K. NOREL

G. F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

STILLE NACHT

TEKENINGEN VAN CORRIE VAN DER BAAN

STILLE NACHT

DOOR
K. NOREL

*

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

I.

DE HOLLE BOOM

Amad! Amad!"
Pa Sastro's stem weergalmde door de klappertuin, waarin hij rustte.

Er kwam geen antwoord en Pa Sastro, die zich half had opgericht, liet zich weer achterover zakken. De rust was zoet, nadat hij reeds een lange weg met een zware vracht gelopen had.

Maar na een poos richtte hij zich toch weer op. Nu maakte Amad het te bont. Als zij nog langer bleven rusten zou er niets meer komen van het werken op het rijstveld.

„Amad! Amad!" riep hij met veel nadruk.

Op dat ogenblik plofte er een grote kokosnoot naast Pa Sastro in het gras.

Verschrikt keek hij omhoog naar de kruin van de klapper, waaronder hij lag. Gooide een aap die dikke noot en was hij misschien voor zijn schedel bedoeld? Hij zag niets dan de dichte bladeren, maar hij hoorde lachen in de hoogte en hij herkende het lachen van zijn zoon. „Amad, kom hier!" riep hij.

Toen begonnen de takken van de boom te zwiepen alsof er een storm door woei; de bladeren bogen uiteen.

Een paar glinsterende ogen in een zwart jongenshoofd keken uit de kruin omhoog, en een aantal grote, groene vruchten ploften in het gras, thans op veilige afstand van Pa Sastro.

Nogeens moest Pa Sastro roepen. Toen zakten een paar bruine benen uit de hoge kruin omhoog; twee bruine armen klemden zich om de stam; een jongen liet zich naar beneden glijden.

„Ga mee,” zei Sastro. „We moeten verder. Moeder en de kinderen wachten op ons.”

Amad deed de kokosnoten in een grote mand, waarin reeds veel gereedschap was; zijn vader en hij legden elk een uiteind van de lange stok, die door de oren van de mand gestoken was, op hun schouder en in een sukkeldrafje droegen ze de zware mand naar het rijstveld, waar de andere leden van het gezin al aan het oogsten waren.

Pa Sastro en Amad gingen aanstonds mee aan het werk. Met kleine, scherpe mesjes sneden zij halm na halm af en als er een hoeveelheid was gesneden voegden zij de pas gesneden rijst tot schoven bij elkaar en bonden deze met een enkele halm vast. Ze werkten voort, de ouders en de kinderen, hoe onbarmhartig de zon ook op hun ruggen brandde en hoe kokend heet het ook werd op het open rijstveld. Toen de zon recht boven hun hoofd stond en het dus middag was, hurkten allen op het pas gemaaide veld en aten uit een pisangblad hun rijst en dronken daarbij klappermelk uit de vruchten, die Amad had geplukt. Daarna deden zij een middagslaapje en toen de ergste hitte over was bonden Amad en zijn vader de schoven bij elkaar tot bossen.

De meisjes namen elk een bos rijst op het hoofd en

in de handen en bij de grootste van zijn dochters stak Pa Sastro ook nog een bos onder elke arm. Ma Isa laadde de grote doek, die ze over haar schouder droeg, vol rijst en droeg op die manier vijf bossen op haar rug. De beide grote broers laadden een draagstel vol en droegen aan hun stok wel zestien bossen. Amad en zijn vader hadden ook een draagstel, waarop bossen rijst geladen werden. Zo, zwaar bevracht, trok het gezin naar huis, de landweg langs om het bos heen. Die weg was langer dan het pad door het bos, maar dat was nauw en kronkelend en moeilijk begaanbaar voor wie een grote vracht droeg. En behalve dat, hield Ma Isa er ook niet van om door het bos te gaan. Het was haar daar te donker en te vreemd. Zij was bang in het bos.

Bij hun kleine huisje in het dorp werden de bossen neergelegd. De meisjes zuchtten van vermoeidheid en Ma Isa tastte naar haar rug, die pijn deed van het lange bukken en de zware vracht. Amad klom in een boom om te laten zien dat hij nog zo fris was als een hoentje. Doch toen het donker was geworden en het gezin op de kleine galerij vóór het huisje zat, leunde Amad met zijn rug tegen de wand.

Van een andere galerij klonk muziek. Amad luisterde met de ogen dicht. Vager en vager werd die muziek in Amad's oren. Hij knikkebolde.

„Ga naar bed, Amad,” zei zijn vader. „Morgen komt er weer een lange dag.”

Toen zocht Amad zijn slaapmat op.

Het drukke werk op het veld ging dag aan dag door totdat de rijst oogst binnen was. Daarna rustte het landwerk een korte poos, maar toen de maan opnieuw

als een scherpe sikkel aan de hemel kwam, was dat een teken, dat de akker weer gereed gemaakt moest worden voor het nieuwe zaad. Ma Isa en Nana en de andere meisjes bleven thuis. Zij stampten de rijst in het blok: kleine zilveren korrels spatten uit de aren.

Doch Amad en zijn vader gingen weer naar het rijstveld en thans ging de os met hen mee, inplaats van Ma Isa en de meisjes. De os trok de ploeg door de grond en toen het veld geploegd was, werkte Pa Sastro met de spade aan de dijkjes, die het veld omringden. Amad probeerde ook de spade te hanteren, maar het ging niet vlot; hij had nog niet de rechte slag.

Bij het planten van de jonge rijst was het hele gezin weer aan de slag. Plantje voor plantje werd in de aarde gedrukt. Toen het veld vol jonge plantjes stond, mocht Amad het dijkje doorsteken, opdat de beek het rijstveld overstroomde kon.

Dat vond hij prachtig werk. Het water, dat aan de buitenkant van het dijkje hoog stond, begon toen hij ging graven al spoedig door te sijpelen. De grond onder zijn voeten werd nat en slikkerig. Na enkele steken brak het dijkje en stroomde het water door het gat, om zich in kleine, grillige stroompjes te verspreiden tussen de pas geplante rijst.

Toen het zover was stond de zon recht boven hun hoofd.

„Laat ons eten en daarna huiswaarts gaan,” zei Pa Sastro tot zijn zoon.

De volgende morgen gingen vader en zoon weer naar het rijstveld. Het was een plas geworden, ondiep, met helder water, waarin je de pas geplante plantjes staan zag. In dat water kiemde de rijst. Straks zou ze er uit omhoog schieten. De hete zon en het vocht van de bevoeide akker zouden haar snel en sterk doen groeien. En straks zou er een nieuwe oogst te snijden zijn.

De rijst kwam op. Ze groeide hoog boven het water uit. Er kwamen aren aan de halmen en in die aren groeiden kleine, zachte vruchtjes. Op die heel jonge rijst waren de vogels dol. Ze kwamen dagelijks met grote vluchten op het rijstveld af en ze zouden alle jonge vruchtjes opeten, wanneer ze niet verdreven werden.

Dat verjagen van de vogels was werk voor Amad en Nana. Dagelijks gingen ze naar het rijstveld. Soms liepen ze met rinkelende bekkens door het veld om de vogels weg te jagen. Meest zaten ze echter in een klein huisje midden in het veld. Eigenlijk was het geen huisje. Een afdak was het op hoge poten. Die hoge

poten had het opdat de kinderen uit het huisje het veld gemakkelijk zouden kunnen overzien. Het afdak diende tegen zon en regen. In dat huisje kwamen de uiteinden tezamen van verscheidene touwen, die dwars over het veld gespannen waren met stukken glas en

blik er aan gebonden. Als de kinderen in het huisje aan de touwen trokken rinkelde het glas, rammelde het blik en kaatsten de felle zonnestralen in de blikkerende scherven. Daar schrokken de vogels van en vlogen weg.

Amad en Nana gingen 's morgens vroeg naar het veld. Vóór het licht werd waren ze al op weg. Ze namen, nu ze samen gingen, niet de lange landweg, waarlangs ze liepen met de vrachten rijst, maar het kortere pad dwars door het bos. In het bos was het nog schemerig en op het veld was het in de vroege morgen fris. Later werd het heet op het veld. Dat was goed voor de rijst. Die stooft prachtig rijp in deze hete zon. En de kinderen hadden er niet eens veel last van. Hun bruine huid kon best tegen de felle zonnestralen. Wanneer de zon ging rusten op de bergtop, was het werk gedaan. Dan klommen de kinderen uit het huisje en gingen naar het dorp.

De wandeling door het bos vond Amad prettig. Hij keek graag naar de apen, die krijgertje speelden in de bomen, springend van tak op tak, van de ene kruin naar de andere. Ze lieten zich van grote hoogte naar beneden vallen en grepen midden in hun val een tak, waaraan ze gingen schommelen. En als ze uitgeschommeld waren, klommen ze opnieuw naar boven. Prachtig was het klimmen van die apen. Amad wou, dat hij het zó kon.

Er waren ook vogels in het bos. Ze hadden pakjes aan van rode en groene en gouden veren. Wanneer zij vlogen langs een open plek, zodat de zon op hun vleugels scheen, glansde het rood en groen en glinsterde het goud.

Nana had altijd haast in het bos. Zij werd bang van

de hoge en dichte bomen en ook van de apen, die soms op een tak vlak bij de kinderen bleven zitten, hen aankijkend met grijnzende gezichten. Ze schrok van een slang, die over het bospad schuifelde en ze zou het vreselijk vinden als de duisternis hen overviel in het bos.

Amad had zelden haast. Het bospad was veel korter dan de landweg. Als zij het veld verlieten op het ogenblik dat de zon rustte op de berg, kwamen zij langs dit pad gemakkelijk vóór donker thuis. Hij dwaalde graag eens van het pad af om door de hoge varens en dichte bosjes heen te dringen. Een woudloper was Amad. Wanneer hij zo aan het dolen was, trok hij er zich niets van aan als zijn zusje om hem riep.

Op een dag was Amad weer van het bospad afgeweken. Nana riep, maar kreeg geen antwoord van haar broer. Ze riep weer, heel luid. Nog geen antwoord. Opnieuw riep zij met schrille stem. Toen kwam er antwoord, maar heel zwak en dof. Het leek niets op Amad's heldere stem.

Dat maakte Nana bang. Zij was alleen. Amad was weg. 't Zou aanstonds donker zijn. Ze begon te huilen.

Geritsel in de varens. Amad dook er uit op. Hij merkte niet eens, dat zijn zusje schreide, zo vol was hij van wat hij in het bos ontdekt had. „Ik heb wat moois gevonden! Een boom met een kamer er binnen in. Kom eens kijken. Het is zo mooi.”

Maar Nana wou er niets van weten. „Later,” zei ze. „We moeten nu naar huis. Het is aanstonds donker.” „Eventjes maar,” drong Amad aan en aan de mouw van haar baadje trok hij haar mee tot de boom. „Daar is het,” zei hij trots. „Door dat gat kun je naar binnen. Kijk maar.”

Maar Nana trok haar neusje op. Het was niets anders dan een holle boom en ze rook een rottende geur, die uit het gat kwam. „Ah bah, wat vies,” zei ze.

Amad vond een beetje stank volstrekt geen reden om terug te schrikken. „Vooruit!” zei hij. „Je kunt best door dat gat naar binnen.” Hij gaf haar een duw.

Doch zij rukte zich los en stampte met haar kleine voetje op de grond. „Neen, neen!” riep ze uit. „Ik wil niet in die boom. Daar wonen boze geesten in.”

Amad lachte om haar angst. „In deze boom zitten geen boze geesten, hoor.” En om dat te bewijzen klom hij nog eens in het gat.

Nana liep weg. „Ik wil niet, ik wil niet!” schreeuwde zij. „En jij moet meegaan. Straks is het donker en dan komt de bende van de Zwarte Stier. Die is immers gister weer in het dorp geweest.”

En toen klom Amad haastig uit de boom en ging vlug met zijn zusje mee. „Kom,” zei hij, „we lopen hard.”

De kinderen renden het bospad af.

Voor de bende van de Zwarte Stier was Amad doodsbang en daar was reden toe. Die boze mannen waren vele keren in het dorp gekomen om te stelen en te plunderen. De eerste maal hadden ze kippen geroofd. De tweede keer namen ze alle eieren mee, die ze te pakken konden krijgen. De derde keer kwamen ze om alles wat maar eetbaar was te roven: kippen, eieren en alle rijst. Die laatste keer had Pa Sastro tien kippen in een oude mand gestopt en die verborgen in een bamboebosje op het achtererf. De mannen van de Zwarte Stier hadden, toen zij bij hun huisje kwamen, alles daarbinnen en op het erf doorzocht, maar de kippen niet gevonden. Zij wilden al weggaan, toen een

kip begon te kakelen. Eén lid der bende had dat geluid gehoord. Hij was het bosje binnengedrongen en had de mand gevonden. Toen hij haar opende vlogen de kippen hem kakelend om de oren, maar zijn makers waren hem te hulp gesneld en zij hadden de kippen allemaal gegrepen en de nek omgedraaid. Daarna hadden de mannen Amad's vader geschopt, omdat hij de kippen had verstopt, en een der kerels sloeg zijn moeder ook. Toen hij dat zag, was Amad heel kwaad geworden; hij vloog de man, die zijn moeder sloeg, naar de keel en ranselde er op los, totdat hij een dreunende klap op zijn hoofd kreeg, die hem op de grond deed tuimelen. Van wat er daarna gebeurde wist Amad later niets meer. Toen hij bijkwam lag hij op zijn slaapmat en naast hem lag zijn vader met een gebroken been. Zijn moeder zat op haar hurken in een hoekje. Zij had een dik gezicht; haar ene oog was bijna dicht en ze miste drie tanden.

Dat had de bende van de Zwarte Stier gedaan en Amad wist, dat de troep 's avonds en 's nachts veelal in het bos verkeerde. Hij repte zich. Niet graag viel hij in handen van die boze mannen.

II.

PANG! PANG!

Op zekere dag waren Amad en Nana weer naar 't veld gegaan om de vogels van de jonge rijst te jagen. Anders duurde Nana de dag nooit lang en paste zij altijd goed op haar deel van het rijstveld. Geen vogel kon een korrel pikken. Als er één

neerstreek op het gewas, rukte zij aan het touw en dan rinkelde en rammelde het op de akker en was het net of de bliksem door de halmen flitste.

Maar deze keer was Nana helemaal niet bij haar werk. Ze deed telkens de handen voor het gezicht en met haar ogen bijna dichtgeknepen keek ze door een heel klein spleetje tussen haar vingers naar omhoog. Ze wou de zon zien. Dat kon haast niet, want de zon scheen heel erg fel. Wanneer je trachtte er in te kijken werd je verblind. Zó, door de oogharen en een nauw spleetje tussen je vingers, ging het nog bijna niet.

Nana wilde op de zon zien hoe laat het was. Op andere dagen had ze daar geen behoefte aan. Dan wachtte ze geduldig tot de zon op de berg ging rusten en dikwijls was het zo ver eer zij er erg in had. Maar nu scheen het wel of de zon hoog aan de hemel was blijven staan en of er nooit een einde aan de dag kwam.

„Pas op,” waarschuwde Amad. „Er zitten vogels op jouw rijst.”

Nana rukte aan het touw en ze hoorde geklapper en gefladder, maar ze zag de vogels niet, die uit haar rijst opvlogen. Ze had zo lang naar het felle licht der zon getuurd, dat ze geen rijstveld en geen vogels meer kon zien.

Langzaam wenden Nana's ogen weer. Ze zag de wiegelende aren van de rijst en de vogels, die de korrels wilden pikken. Ze trok aan het touw en hele zwermen vlogen weg.

Maar haar gedachten dwaalden gauw weer van haar werk af. Ze dacht aan het feest dat er vanavond in het dorp zou zijn, waarnaar ze zo verlangde. Voor het

eerst zou er zo'n feest zijn. Ze wist niet precies hoe het toegaan zou, maar ze had er wel iets van gehoord. Er zou een boom vol lichtjes zijn. Maar die boom en die lichtjes waren het voornaamste niet. Die waren eigenlijk niets. Het feest was de herdenking van de geboorte van een wondere Man, over wie verleden jaar voor het eerst in het dorp verteld was door mensen uit de verre stad. Het was een Man, die zieke mensen beter maken kon. Een blinde had Hij slijk op de ogen gestreken en toen kon die blinde zien. Een lamme, die acht en dertig jaren op zijn mat gelegen had, had Hij de hand gegeven en hij kon lopen. En zelfs een meisje, dat gestorven was, had Hij weer levend gemaakt. Die wonderlijke Man, die haast tweeduizend jaar geleden op aarde was geweest, leefde nog, hadden de mensen uit de verre stad verteld, en Hij kon ook Javanen helpen. Hij bevrijdde hen van alle angst en vrees. De boze geesten konden helemaal geen kwaad doen als die Man het niet wilde. En als je bang was kon je altijd aan Hem vragen of Hij je helpen wilde en dan deed Hij het ook. Je hoefde je ogen maar dicht te doen en je handen te vouwen en heel zacht te praten. Hij hoorde je altijd, het kwam er niet op aan waar je was: thuis, op het rijstveld of in het bos. En nu zou het vanavond feest zijn, het geboortefeest van die Man. Want die wondere Heer was eens een kindje geweest, een arm kind, geboren in een stal bij geiten en karbouwen. Veel liederen hadden ze geleerd voor het feest in het dorpshuis, waar de kinderen zouden komen en hun ouders. Een prachtig feest zou het worden. Nana verlangde er naar. En omdat ze zo verlangde, duurde haar de dag zo lang.

„Nana, pas toch op je tellen!” riep Amad boos. „Kijk eens, wat een vogels in je rijst.”

Verschrikt trok Nana weer aan het touw. Ze deed haar werk bar slecht vandaag. Ze verprutste en verdroomde haar tijd. Dat was niet goed. De wondere Man, die alles wist, verlangde dat elk met ijver werken zou.

Dat de zon nu ook zo langzaam langs de hemel liep. Het scheen wel dat de dag nooit om zou komen. Weer tuurde Nana door haar wimpers en een spleetje in haar handen naar de zon en vergat ze rijst en vogels. En toen nam Amad met een zucht haar werk maar over, omdat er toch niets van terecht kwam, en paste hij op het gehele veld.

Maar nu ze niets te doen had viel Nana de tijd nog langer. Ze had geen rust in het huisje op de hoge palen. Ze klom er uit en liep om het rijstveld heen, kwam weer terug en ging weer zwerven. En telkens keek ze door het spleetje tussen haar vingers naar de zon, die maar niet op wou schieten. Haar ogen deden er pijn van.

„Amad, het is tijd!” riep ze eindelijk. „De zon is boven de berg!”

Het was nog geen tijd. De zon was wel boven de berg, maar zij lag er nog niet op.

Maar Nana had geen rust en Amad verlangde ook naar het feest, en er waren op dat ogenblik niet veel vogels op en om het rijstveld. „Goed,” zei Amad, „we gaan.”

Hij klom uit het huisje en samen liepen ze over de dijkjes tussen de rijstvelden de weg naar het dorp op. Ze kwamen in het bos. Daar was het altijd schemerig na het helle zonlicht van het open veld, maar als je

omhoog keek zag je glinsteringen van zon tussen de kruinen van de hoge bomen. De mooie vogels in hun pakjes van rood, groen, blauw en goud vlogen in die lichte hoogte rond. Amad bleef staan om er naar te kijken.

„Schiet toch op, Amad!” drong Nana aan.

„Het is nog vroeg genoeg. Kijk, kijk, een aap!” Amad bleef kijken naar een aap, die met een grote sprong van een hoge tak omlaag kwam.

„Amad, kom toch. We moeten naar het feest.”

En toen kwam Amad, maar hij keek nog naar de aap. Pang! . . . Daar klonk een knal.

Pang! Pang! . . . Nog twee schoten weergalmden door het bos.

„O, Amad! Amad!” Rillend klemde Nana zich aan haar broertje vast.

Amad stond ook verstijfd van schrik.

En het schieten ging door. Pang! Pang! Pang! . . .

Telkens knalden er geweren.

En nu kwam ook van een andere kant een ratelend geknetter.

„Help, help me, Amad!” gilde Nana.

Amad kon niet helpen. Hij was doodsbang. Radeloos keek hij om zich heen.

Doch plotseling zag hij uitkomst. „Daarheen!” riep hij. Hij trok zijn zusje door varens en dicht kreupelhout naar een heel dikke boom, schoof takken van een struik opzij en wees een gat. „Kruip daar in!” commandeerde hij.

Het was de holle boom, die hij onlangs ontdekt had.

„Ik kan niet!” . . . hilde Nana. Het gat was hoog en zij rilde over haar gehele lijfje. Ze was verlamd en kon niet klimmen.

Toen tilde Amad zijn zusje op en schoof haar door het gat. Zelf wipte hij haar na. Nu zaten ze veilig. Geen kogel zou hen raken in deze dikke boom. Geen boze man zou hen er vinden. Het schieten ging onverminderd door. Het bos weergalmde van het geknal en de echo's dreunden door de holle boom. En al dichter naderde het gevecht hun schuilplaats. De kinderen kropen rillend in het uiterste hoekje van hun hol.

Het schieten hield op. Amad en Nana herademden. Maar aanstonds krompen ze nog banger weer ineën. Stèmmen hoorden ze nu, schorre stemmen in een taal, die in hun dessa niet gesproken werd. Diezelfde taal hadden ze ook gehoord, toen het dorp geplunderd werd en hun vader en moeder werden afgeranseld. Dat waren de mannen van de bende van de Zwarte Stier!

De kinderen hoorden hun voetstappen op het bospad. Zij merkten hoe de rovers door de struiken drongen. Vlak bij de holle boom kwamen zij. O, als die boze mannen eens het gat ontdekten en hen vonden in hun hol!

De voetstappen gingen voorbij. De stemmen klonken verder af en stierven weg.

Maar nu knetterden er weer schoten. Het snelle schieten dat straks op de eerste schoten was gevolgd en toen ver weg was, klonk nu dicht bij. En weer hoorden de kinderen stappen op het bospad.

Dit waren andere schreden dan straks. Hard en hol klonken ze. En andere stemmen hoorden de kinderen. Zwaar en luid en in een heel vreemde taal.

„Blanda's," fluisterde Amad zijn zusje in het oor.

„Daar zijn vast blanda's."

„Blanda's? Oh!" Nana klappertandde.

„Je hoeft niet bang te zijn," probeerde Amad haar gerust te stellen. „Pa zegt immers. . . ."

Zijn stem knapte af door een wild geknetter dat weergalmde in het hol. De takken van de struik vóór het gat bewogen zich. Er schuurde iemand langs de stam. Blanda's zaten in de struiken om hun boom.

Nana rilde over haar gehele lijfje en Amad werd koud van angst.

Pa Sastro had wel gezegd dat je voor de blanda's niet bang hoefde te zijn, maar op de wanden van de huisjes in het dorp was nog altijd het blauwe oog te zien, dat de Jappen er op geschilderd hadden: „Een blauw oog is een boos oog” stond daaronder. En Amad herinnerde zich ook platen, die lieten zien dat in wit haar boze geesten woonden. De mensen uit de verre stad, die met een prauw naar hun dorp gekomen waren en van de wondere Man vertelden, hadden wel gezegd dat blank en bruin elkanders broeders en zusters waren als zij geloofden in één Heer, maar de stappen op het pad klonken zo zwaar, en de stemmen waren zo hard en het schieten was zo verschrikkelijk. De kinderen waren voor de blanda's even bang als voor de bende van de Zwarte Stier.

Bevend van angst kropen ze dicht tegen elkander aan in de donkere holte van de boom.

III.

DE BLANDA

Het werd weer stil in het bos. De vreemde, harde stemmen zwegen. De zware stappen waren weggestorven. Er klonk geen schot meer.

Amad keek door het gat naar buiten. Hij trok de struiken wat opzij. Zo kon hij het bospad zien.

Het pad was leeg en het bos nog stiller dan tevoren. De apen waren weggevlucht voor het schieten. De mooie vogels waren weggevlogen.

„Laten we gaan,” zei Amad tot zijn zusje.

Nana durfde niet. Ze trilde nog van angst.

„Dan kom je niet op het feest, hoor.”

Zelfs het feest, waarnaar ze zo verlangd had, kon haar haar vrees nog niet doen overwinnen.

„Zijn de boze mannen werkelijk weg?” vroeg ze met een bevend stemmetje.

„Ja, heus; de weg is veilig. Kijk maar.” En Amad klom uit het hol en schoof de takken helemaal opzij, zodat zij het lege pad kon zien.

Maar Nana durfde nog niet. „Ze komen weer terug,” zei ze. „Ze zitten in het bos verscholen. Wanneer ze ons zien, gaan ze weer schieten.”

„Wou jij vannacht hier blijven?” vroeg Amad haar. Toen rilde Nana nog heviger. Het werd al schemerig. Nog even en het zou donker zijn. En dan. . . . Wat haar verlangen naar het feest niet eens had kunnen doen, dat deed haar angst voor de nacht in het bos. Ze probeerde uit de boom te klimmen.

Amad hielp haar. Hij tilde haar uit het gat. Haar hartje klopte in haar keel. Angstig keek ze rond, zich vastklampend aan Amad, bang voor de geesten, voor de blanda's, voor de mannen van de Zwarte Stier, voor alles. . . . Haar hartje klopte in haar keel.

Maar er was niets te zien.

„Zie je wel,” zei Amad, „het is weer veilig. We gaan. . . .”

Ze liepen het bospad op.

Pang! Er knalde een schot.

„O, Amad!” gilte Nana.

Pang! Een tweede schot. Ze hoorden een kogel om hun oren fluiten.

„Terug!” riep Amad. „Naar de boom!”

Ze renden weer terug. Amad duwde zijn zusje in het gat. Rillend kropen ze in het uiterste hoekje van het

hol. Nana schreide van ontzetting.

„Sst. . . .” siste Amad haar in het oor. „Daar komt wat aan. Als je zo huilt horen ze je.”

Toen duwde Nana haar vuistje in haar mond om zich niet te verraden, maar des te erger beefde ze. Haar lijfje schokte hevig.

Er klonken stappen op het bospad. Zware stappen. Het dreunde in de holle stam.

Nana kromp als een ziek en angstig vogeltje ineen. Amad's hart bonsde.

De voetstappen gingen voorbij. Amad durfde het wagen om heel voorzichtig door de spleet te gluren. Daar liep een man. Groot en breed was hij. Hij droeg groene kleren en een helm op het hoofd, een wapen had hij in de hand.

De man stond stil. Hij draaide zich half om. Amad kon hem duidelijk zien op een open plek in het bos; het licht van de ondergaande zon scheen hem in het gelaat. Een wit gelaat was dat met blauwe ogen. . . .

De blanda kwam terug, recht op de boom aan. Hij stond klaar om te schieten.

Amad dook in elkaar. O. . . . de blanda had hem vast gezien. Hij had de holle boom ontdekt. Hij zou gaan schieten! De kleine jongen klappertandde.

Er klonk geen schot. De stappen echter kwamen heel dichtbij. De bladeren van de struik, die vóór het gat was, ruisten. Daar drong de man doorheen.

In doodsangst staarde Amad naar het gat. Daar zou het wit gezicht met het blauwe oog verschijnen.

Doch voor de tweede keer gingen de stappen aan de boom voorbij. Ze stierven weg op het bospad. Amad luisterde heel lang. Hij hoorde niets meer, geen stem, geen schot, geen voetstap.

„Zullen we het nog eens wagen?” vroeg Amad aan zijn zusje.

„Ik durf niet, ik durf niet,” snikte zij. Haar angst voor het schieten was op dit ogenblik nog groter dan haar vrees voor de boze geesten in het hol.

En Amad durfde ook niet. Hij wist niet of de mannen van de Zwarte Stier en de blanda's wel waarlijk weg waren. Hij twijfelde heel lang. En toen hij eindelijk dacht dat ze verdwenen zouden zijn, omdat hij geen taal of teken meer vernam, hoezeer hij ook zijn oren spitste, en het waagde zijn hoofd weer buiten het gat te steken, toen was het buiten even donker als in het hol.

De avond was gevallen zo snel als hij op Java vallen kan. Zonder lamp kon je geen weg meer vinden langs het smalle en slingerende pad door het dichte bos. En Amad had geen lamp.

De stilte van het bos werd weer verbroken, maar nu niet door schieten of door mannenstemmen. De nachtdieren werden wakker. Insecten piepten en muskieten zoemden en het gehuil van vliegende honden ¹⁾ klonk akelig door het bos. Soms ruisten hun fladderende vleugels langs het gat.

„Ik ben zo bang, zo vreselijk bang,” bibberde Nana, en met haar koud en bevend handje hield ze haar broertjes hand stijf vast.

„Je hoeft niet bang te zijn. De blanda's en de mannen van de Zwarte Stier kunnen ons nooit vinden in dit hol. Wij zijn hier veilig.”

Maar de blanda's en de mannen van de Zwarte Stier waren voor Nana thans helemaal het ergste niet. Die angst was weer geluwd, maar des te sterker kwelde

¹⁾ Vliegende honden zijn reusachtige vleermuizen.

haar, nu het tastbaar duister was geworden en de geheimzinnige geluiden van het bos bij nacht hen omringden, de angst voor boze geesten. „De geesten, Amad, de boze geesten van het bos. O, o, wij zijn nu in hun macht.”

„Welneen, Nana. Voor de geesten hoeven wij niet bang te zijn. De wondere Man heeft immers alle boze geesten overwonnen.”

Nana liet zich niet troosten. „De wondere Man heeft de boze geesten weggejaagd uit ons huis en uit ons dorp. Nu zijn ze allemaal naar het bos gevlucht. Hoor maar!”

En zij luisterden tezamen naar het zoemen en sjirpen van de insecten en naar het klaaglijk huilen van de vliegende honden. Dat gehuil, nu ver weg en dan dicht bij, nu op de grond en dan in de lucht, was angstaanjagend. Het was alsof de boze geesten om hen riepen, of ze met weke, fladderende vleugels zweefden om de boom, en soms scheen het of ze door het gat naar binnen wilden glippen.

Nana's tanden klapperden. Amad's hartje klopte bang. Was het wel werkelijk waar dat de boze geesten door de wondere Man volledig overwonnen waren? vroeg hij zich af. Zouden ze niet, zoals Nana zei, voor Hem zijn weggevlucht naar het donkere en dichte bos? En zochten die geesten nu niet om de beide kinderen, die het waagden bij nacht in het bos te zijn?

Angstig staarde hij naar het gat, dat als een matte schijf van licht zich aftekende. Want het was thans weer minder duister. De maan was opgegaan. Door het gat zag Amad de bladeren van de struik als een ge-

heimzinnig net voor het hol gespannen om hen op te sluiten.

„Nana,” zei hij. „Vader heeft immers gezegd dat je de boze geesten kunt verdrijven door te zingen.”

„Ja,” stemde Nana in. „Vader heeft dat gezegd. Maar. . . .”

Nana had vaak gezongen als ze bang was op het rijstveld, in het bos of thuis. En het hielp altijd als ze van de Here Jezus zong. Maar dan was het licht en nu was het donker. „O, Amad,” snikte zij, „ik ben zo bang.” En ze rilde en schokte van angst en groot verdriet.

„Dat gaat wel over als we zingen,” verzekerde Amad. „Zing maar mee, een lied dat we vanavond zullen zingen op het feest. Welk?”

Inplaats van te antwoorden kneep Nana hem fel in de arm. „O, Amad, kijk!” kreet ze.

Amad keek naar het gat.

Daar was, zwart afgetekend tegen de grijze schemer van het maanverlichte bos, een scherpe kop, een wijd gesperde snavel en uitgespreide vleugels. Een ondie zat daar, dat hen grijpen wou.

Toen schreeuwde Amad ook van schrik.

Zijn kreet deed het ondie vluchten met een schel gekrijs.

Amad richtte zich op. „Het was geen boze geest,” zei hij tot Nana. „Het was een vogel en die is nu weg. Laat ons nu zingen, Nana. Zo jagen we alle geesten weg. „Stille nacht” moesten we zingen. Dat ken jij goed.”

Nana kende het lied heel goed en ze vond het ook heel mooi. Maar ze durfde niet. Geen geluid kon ze wringen uit haar toegeknepen keel. „Ik. . . . ik kan

niet zingen,” snikte ze hees. „O, Amad, ik ben zo bang. De boze geesten, o. . . .”

„Als jij niet kunt, zing ik alleen,” zei Amad.

IV.

STILLE NACHT, HEILIGE NACHT

An de rand van het bos stond Karel van Dijk op post. Hij was soldaat en als soldaat was hij naar Indonesië gegaan. Zijn moeder had gehuild toen hij naar dat verre land vertrekken moest en daar misschien moest vechten, en Karel was erg stil geweest op de dag van het afscheid. Van huis gaan voor zo lang en heel naar de Oost, dat viel niet mee.

Maar toen de kabels eenmaal los waren en het schip het zeegat uit, was het verdriet voorbij. Het was een fijne reis. Gibraltar zag hij en Port Said en Suez. En na die vreemde landen en zoveel weken varen van IJmuiden, in een wereld die niets leek op het polderland aan de Noordzee, zag hij opeens weer de eigen vlag, het rood-wit-blauw, op Sabang. En in Batavia was het wel vreemd met zoveel Javanen en Chinezen, en met de bergen, die je in de verte zag, maar overal klonk je eigen taal je in de oren en overal las je Nederlands. En onder de soldaten vond hij vele oude makkers uit het vaderland terug.

Hij was in een eenzame kuststreek geplaatst. De dienst was zwaar. Ze moesten bergen beklimmen en door bossen dwalen. Karel hield van die klimpartijen en zwerftochten. Java vond hij een prachtig land. Hij deed zijn dienst met groot plezier.

Alleen vanavond had hij geen plezier. Het was Kerstdag en er zou feest zijn in het bivak, was de afspraak. Gister hadden Karel en zijn makkers de barak versierd. Ze hadden een paar bomen omgehakt, die wel wat leken op een den. Ze hadden kaarsen te pakken gekregen. Van hun eigen geld hadden ze in een dorp kippen gekocht en die geplukt. De kok zou ze braden. En vanavond zou de veldprediker komen. Dan zouden ze het Kerstfeest vieren, o anders dan thuis — een Kerstfeest in de warmte en buiten de familiekring was vreemd. Maar toch zou het een goed, een mooi feest kunnen worden.

En nu had vanmorgen de kapitein de troep in het veld gestuurd. Er was een bende in de buurt, de bende van de Zwarte Stier. Die maakte het de bevolking lastig. Ze overviel dorpen en plunderde die uit. Ze mishandelde vaak de bewoners. De bende van de Zwarte Stier moest worden opgespoord en opgerold. De jongens waren op stap gegaan. Ze hadden lang en ver gelopen door hoog gras, rijstvelden en dichte bossen. Maar ze hadden niets gevonden. Toen het al bijna avond was, hadden ze nog geen man van de bende ontdekt.

„Dàt bos gaan we nog doorzoeken,” had de kapitein gezegd, terwijl zijn hand naar voren wees. Als ze daar niet zitten houden we er voor vandaag mee op. Ginds, op de grote weg, staan onze auto's. Die brengen ons gauw naar het bivak. Jullie kunt nog je Kerstfeest hebben, jongens.”

Die woorden hadden Karel blij gemaakt. Dus tòch nog Kerstfeest. Tenminste. . . . Hij hoopte dat ze de bende van de Zwarte Stier nu maar niet meer zouden vinden.

Voorzichtig waren de soldaten gelopen in de richting van het bos. Met het geweer in de hand baanden ze zich een weg door hoog gras en dicht kreupelhout. Links van het bos was een berg en het leek of de zon rustte op de top daarvan.

De soldaten waren vlak bij het bos gekomen. Een brede, ijle linie vormden ze. Scherp speurden ze in de struiken en de varens van de bosrand. Geen mens te zien. Gelukkig niet, vond Karel. Hij verlangde naar het feest.

Pang! Daar viel een schot. Pang! Pang! Meer schoten volgden.

Daar was de bende van de Zwarte Stier! De kerels schoten uit de bosrand.

De soldaten lagen dadelijk op hun buik en schoten fel terug. Met sprongen drongen ze toen voorwaarts. Eerst naar de struiken vóór de bosrand, toen naar de hoge varens.

De mannen van de bende vluchtten voor de aanval en de soldaten drongen het bos in. Hun schoten knetterden. Het bos weergalmde van het lawaai. Apen ijlden weg. Vogels met mooie veren vluchtten. Karel en zijn vrienden gingen dwars door het bos tot aan de bosrand aan de andere zijde. Ze wilden verder gaan, de rijstvelden in om daar de bende van de Zwarte Stier te achtervolgen.

Toen snerpte er een fluitje. Verzamelen betekende dat voor de soldaten. Zij kwamen bij hun kapitein.

„We gaan naar huis, mannen,” zei de kapitein. „De auto's zijn dicht in de buurt. Jullie komt toch nog op tijd voor het feest. . . .”

„Ha!” riep Karel blij.

„Maar er moet een wacht hier blijven,” ging de kapi-

tein voort. „De bende van de Zwarte Stier mag niet terug komen in het bos en in de dorpen, die hier achter liggen. „Jij moet op wacht en jij en jij. . . .” De kapitein wees mannen aan. Ook Karel was er bij. „Maar nu kunnen wij geen Kerstfeest vieren, kapitein,” zei Karel.

„Nee, Karel, jammer hè. Maar plicht gaat vóór genoegen, jongen.”

„Ja, kapitein,” zei Karel. Hij wist dat ook wel, maar hij moest toch wat wegslikken, toen de troep afmarcheerde naar de auto's en hij met een man of twaalf onder een sergeant achterbleef.

„Jullie post is aan de bosrand,” zei daarna de sergeant tot Karel en een andere soldaat, en die twee gingen weer het bos door in de richting van hun post. Karel was een beetje triest. Zijn makkers vierden het Kerstfeest en hij moest in een donker en eenzaam bos op wacht staan in de Kerstnacht. Waarom had de kapitein hem nu voor dit karweitje uitgezocht?

Karel schrok op uit zijn gepeins. Hoorde hij daar iets? Waren er nog mannen van de Zwarte Stier in het bos?

„Hoorde jij dat?” vroeg hij aan zijn makker.

Nee, die had niets gehoord.

Karel bleef staan. Scherp tuurde hij tussen de stammen door. Hij zag niets. Dan zou het wel verbeelding zijn geweest. Misschien had hij bladeren horen ritse-len. Een aap was wellicht op of van een tak gesprongen of een vogel, door hun voetstap verschrikt, was opgevlogen. De twee soldaten liepen door.

Daar hoorde Karel het weer. Dit was geen geritsel van een vogel of een aap. Voetstappen hoorde hij. Lichte stappen van blote voeten. De bende van de Zwarte Stier was ongeschoeid.

„Jan, daar zit wat,” zei Karel op gedempte toon en hij bracht zijn geweer in de aanslag.

Zij tuurden beiden scherp en nu zag Jan ook iets bewegen achter hoge varens.

Dat moest er één van de Zwarte Stier zijn, een man die hen besloop en onverwacht zou schieten. Wie weet of hij geen makkers had, die uit een andere richting hen beslopen. Ja waarlijk, kijk, daar schoof een tweede schaduw.

Zij schouderden hun geweren. Twee schoten knalden. Er volgde snel geritsel en gekraak. Lichte stappen ijlden over het bospad. Snelle schaduwen glipten weg. De soldaten schoten nog eens. Daarna werd alles stil. „Er op af. Jij rechts, ik links,” zei Karel tot zijn makker. Zij wilden weten waar hun vijanden gebleven waren.

Karel kwam op het bospad. Het was leeg. Hij drong door het struikgewas aan de overkant. Nog zag hij niets. Een heel dikke boom was hier met struiken er tegen aangegroeid. Hier, meende hij, had hij de schaduwen zien verdwijnen. Met zijn geweer sloeg hij de takken van een struik opzij. Er zat niemand achter verscholen. „Vreemd,” zei hij, „vreemd! Ik heb die schaduw hier toch zien verdwijnen. Waar kunnen die lui toch gebleven zijn?”

Hij liep door tot een open plek, waar het late zonlicht op hem viel, en tuurde rond. Maar hij kon niets ontdekken.

Toen liep hij weer naar de dikke boom terug, want hij was er zeker van, dat de schaduwen daar verdwenen waren. Nog eens duwde hij de takken van de struik opzij en zocht er achter. Doch er was niets. En omdat hij nu zeker wist dat hier geen vijand zitten

kon, liep hij door naar de bosrand, waar zijn vriend al was, die ook niets had gevonden.

Hier moesten zij op post staan. Ze kozen elk een plaats, waarvan ze elkaar beroepen konden.

Scherp tuurde Karel naar de rijstvelden. Het rijp gewas was als een gele zee in het maanlicht. Het waren net grote wafels, die daar voor hem lagen. Wanneer het mannen van de Zwarte Stier waren geweest, de schaduwen, die hij gezien had, dan waren ze stellig uit het bos in de rijstvelden gevlucht. Dan zaten ze wellicht verscholen in een van de huisjes op hoge palen, die in de velden stonden. In het bos konden ze, nadat dit zo secuur doorzocht was, vast niet zijn.

Lang stond Karel aan de bosrand. Vóór hem waren de rijstvelden. Links hoorde hij een dof geruis. Dat moest de branding van de zee zijn, die hij niet zien kon. Ze was verscholen achter een heuvelrij. Recht tegenover hem was de berg, waarop hij straks de zon zag rusten. Nu was de zon achter de berg weggezakt. De hemel was daar vlammend rood en het schein of vloeibaar gloeiend goud van de hellingen van de berg afstroomde.

De zon ging onder. De hemel in het Westen stond in gloed. Rode vlammen stegen uit de kim omhoog. Rose wolkjes hingen aan de hemel. Opaal en heel licht blauw was het firmament recht boven hem.

Het vuurwerk was snel over. De vlammen doofden; het gloeiend goud versmolt.

Nu werd het avond. De avond van de Kerstdag. Een vreemde Kerstavond was dit voor Karel. Hij was niet thuis. Niet bij vader en moeder, bij zijn broertjes en zijn zusjes. Zijn familie zat nu in de kerk; het was in

Holland zeven uren vroeger. Straks zouden ze allen thuis zijn. Aan een feestmaal zouden ze aanzitten en vader zou een kerstverhaal vertellen en allen zouden zingen. Zo was het alle jaren geweest op Kerstfeest van de tijd af toen hij nog een kleine jongen was. Elk Kerstfeest was mooier en rijker geworden. En nu was er geen feest voor hen. Hij kon het Kerstfeest niet eens vieren met zijn makkers in het bivak. Heel eenzaam stond hij hier op post, leunend op zijn geweer. Fluweelblauw werd de hemel. En aan de hemel werden sterren aangestoken. Het was of het kaarsen aan een kerstboom waren. Neen, veel mooier dan de lichtjes aan een kerstboom waren deze helder schitterende sterren aan de wijde donkerblauwe hemel.

En zie, tussen veel kleine sterren was één grote, heldere ster. Zou zo'n ster eenmaal de Wijzen uit het Oosten de weg gewezen hebben?

Een stille nacht was het. Geen blad bewoog. Je hoorde alleen het sjirpen van de krekels en het zoemen der muskieten. Dat was welluidende muziek, vond Karel. Een enkele maal jankte een vliegende hond; dat klonk niet mooi. Maar tijdens zijn soldatenleven op Java was Karel daaraan zo gewend geraakt, dat hij het nauwelijks hoorde.

Een stille nacht was het. De wereld sliep en de kaarsen van de hemel brandden helder. Een nacht als deze moest het zijn geweest, toen in het veld van Efratha de herders waakten bij hun kudde en een engel hun de blijde boodschap bracht: Ziet, ik verkondig u grote blijdschap, namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heer. . . . In zo'n nacht was de hemel vol geworden met engelen, die zongen: Ere zij God. . . .

Heel alleen kun je ook Kerstfeest vieren, ondervond Karel. Het was net of hij nu in de velden van Bethlehem stond, of hij dicht bij de Here Jezus was.

Een stille, heilige nacht was het. . . .

Hoor! . . . Karel schrok. . . . Onraad! Hij bracht zijn geweer in de aanslag, zijn vinger aan de trekker.

Hij hoorde iets in het bos, een stem. Waren de mannen, naar wie hij straks gezocht had, dan toch in het bos gebleven? Werd hij van achteren beslopen? Maar een sluiper sprak toch niet!

Hoor. . . . er werd gezongen in het bos. Zongen de mannen van de Zwarte Stier?

Maar dan toch dit lied niet? Karel kon de woorden niet verstaan, maar de wijs kende hij zeer goed. Het was onmogelijk dat mannen van de Zwarte Stier dit lied zongen.

En het waren geen mannenstemmen. . . . Een kinderstem zong bang en bevend.

Karel liet de trekker los. Zijn geweer zakte naar beneden. Hij luisterde ontroerd.

Die kinderstem zong in Javaanse woorden het lied, dat Karel op ieder Kerstfeest had gezongen: Stille nacht, heilige nacht. . . .

De stem, die bevend was begonnen, werd vaster na de eerste regel. En nu viel er een tweede in, een andere kinderstem, hoger en ijler nog dan de eerste.

De sterren blonken. Een zachte schemer dreef over het rijstveld. Het bos stond roerloos stil. En twee kinderstemmen zongen. Hoe mooi was dit, hoe vreemd en wonderlijk.

Het lied was uit. Het was weer stil in het bos. De

vliegende honden deden zich niet meer horen. Je hoorde alleen het sjirpen van insecten. Stille nacht, heilige nacht. . . .

V.

HET LIED WIJST DE WEG

Amad en Nana zaten in de holle boom. Onder het zingen was Amad's vrees geminderd en ook Nana was niet zo angstig meer. Het was waar: de boze geesten vluchtten voor gezang.

Ze was met Amad mee gaan zingen, eerst heel zachtjes, later luider. En ze fluisterden nu samen welk lied ze hierna zouden zingen.

Toen schrokken ze alle twee. Een harde stem riep door het bos.

Van angst krompen de kinderen ineen.

De blanda! Hij was dus niet weg. Hij had hen nu gehoord. Ze hadden zich door hun gezang verraden.

Er scheen licht door de struiken. Een zwaaiend, zoekend licht was in het bos. De kinderen hoorden een man door hakhout breken. Er naderden zware stappen. En weer klonk er een harde stem.

„De blanda roept ons,” zei Amad.

„Niets zeggen, niets zeggen, hoor?” smeekte Nana. Als bange vogeltjes zaten de kinderen dicht op elkaar gekropen in hun hol, angstig starend naar het licht, dat telkens zwaaide langs het gat en steeds dichterbij kwam.

De zware stappen waren bij de boom. De takken van de struik, die het gat bedekten, werden weggetrokken.

„We zijn ontdekt,” fluisterde Nana haar broertje in het oor. „Hij pakt ons. . . . o. . . . o. . . .”

De harde stem klonk vlak bij het gat. Hij was zo luid dat Nana's oren er pijn van deden. Van angst kneep ze Amad in de arm.

Maar de takken van de struik vielen terug. Zij schudde nog wat na en waren dan weer stil. Het licht verdween. De harde stem klonk verder weg.

„Gelukkig,” zuchtte Nana.

Amad wist niet of hij blij moest wezen dat de vreemde man voorbijgegaan was. „Misschien wou hij helpen,” zei hij. „Hoor, hij roept weer. . . . Zal ik antwoord geven?”

„Neen, neen, neen!” riep Nana, sidderend van vrees.

En Amad hield zijn mond. De stappen stierven weg. Je zag het licht niet meer. De harde stem hield op met roepen. Het was weer stil in het bos.

Toen huilde er een hond met akelig gejammer en roetsten er zachte, fladderende vleugels langs het gat, gonsden en piepten de insecten. En in het hol, dat vuil en vochtig was, greep Nana's angstig tastend handje een weke slak, die op de bodem kroop.

Met een schreeuw trok ze haar hand terug en drukte zich tegen de wand van het hol. Nu woelden spinnen in haar haar. „De boze geesten, de boze geesten!” gilte ze. „Amad, ze zijn hier in het hol!” Zo bang als nu was ze nog niet geweest.

De harde stem klonk weer door het bos. Van angst boorde Nana haar nagels in de polsen van haar broertje. Alle verschrikkingen bedreigden haar nu tegelijk. In doodsangst snikte zij krampachtig.

Maar Amad zei: „Stil! Luister!”

En Nana hield haar snikken in en luisterde. Haar

mond ging open van verbazing. Bijna vergat ze haar angst.

De harde stem, die straks geroepen had, zong nu. En wat zong zij? Het waren vreemde woorden, die de kinderen niet verstonden. Maar de wijs kenden zij wel. Die wijs verraste hen. Een zware, volle stem zong hetzelfde lied dat zij gezongen hadden: Stille nacht. . . .

„Nana,” fluisterde Amad zijn zusje blij in het oor. „Nu hoef je niet meer bang te zijn. Dit is een goede blanda. Hij zingt in zijn taal van de wondere Man. Deze blanda is onze broeder.”

Nana zei niets. Ze beefde. Ze was zo bang. Maar ze luisterde naar het lied, dat zo wonderlijk klonk in het stille bos.

„Ik zing mee,” zei Amad. „Ik zing met die blanda mee.”

„Niet doen,” schrikte Nana. „O, Amad, niet doen.” Ze drukte haar handje op zijn mond.

„Ik doe het toch,” hield Amad vol en hij duwde haar hand weg. „Een blanda, die zó zingt, is vast een goede blanda.”

En Amad zong, hij viel in het Javaans de zware stem bij, die in het Hollands zong.

De blanda zong door. Hij hoorde niet aanstonds het ijle stemmetje van Amad door zijn zingen heen.

Maar aan het einde van een regel, klonk Amad's stem nog even na. En toen zette de zware stem geen nieuwe regel in. En Amad durfde ook niet in te zetten. Nu heeft hij mij gehoord, begreep hij. Zijn hartje klopte in zijn keel.

Daarop begon de blanda echter weer te zingen, wat minder luid dan straks. Amad durfde ook weer zingen, vaster, luider nu.

En toen naderde de zware stem. Al zingend kwam de blanda op Amad's zingen af. En een zwaaiend licht van een lantaarn kwam ook nader. Het licht scheen weer in het gat. De takken gingen andermaal opzij. Een helm verscheen voor de opening. Een zaklantaarn scheen naar binnen.

Karel van Dijk keek met verbazing in de holle boom,

nadat hij voor de derde maal die avond de struiken had opzij gedrukt. Twee bruine kinderen zag hij daar: een jongen en een meisje. De jongen keek hem aan met bange en tevens blijе ogen. Het meisje kroop weg achter de jongensrug.

„Wat moeten jullie daar?” vroeg Karel in het Maleis. De kinderen durfden niets te zeggen tegen het witte gezicht, dat vreemde schaduwen vertoonde achter de kegel van de zaklantaarn.

„Kennen jullie geen Maleis?”

„Ja. . . . jawel,” zei Amad. Alle kinderen in het kustdorp kenden wel een mondje vol Maleis.

„Kom er uit,” zei Karel.

Amad klom er uit. „Kom, Nana,” zei hij tot zijn zusje. Maar zij kroop rillend in een hoekje als een ziek vogeltje.

En toen heeft Karel zich in het gat gebogen en met zijn sterke handen Nana uit de holle boom getild en haar gedragen naar de bosrand, waar zijn post was, terwijl Amad de zaklantaarn vasthield en waarschuwde voor stronken en lianen.

De blanda ging daar zitten met de kinderen aan weerskanten naast hem. En Amad vertelde van het schieten en van de mannen van de Zwarte Stier en van hun nieuwe grote angst, toen zij, uit hun schuilplaats weggekropen om vóór het donker werd naar huis te gaan, opnieuw beschoten werden.

„Zijn jullie dat geweest?” vroeg Karel ontsteld. „Ik heb geschoten. Ik meende, dat het mannen van de Zwarte Stier waren. Goddank dat ik je niet geraakt heb.”

„Doet. . . . doet u ons. . . . nu geen kwaad?” vroeg Nana hakkellend.

„Jullie kwaad doen? Waarom zou ik?” Hij haalde een plak chocola te voorschijn. „Heb jullie trek?” De kinderen rammelden van de honger. „Heel graag,” zei Amad. Zij smulden beiden in de chocola. Toen ruisten weke vleugels bij hen langs en klonk een naar gejack. Nana liet van schrik haar chocolade val-

len en kroop naar Karel: „O. . . .” snikte ze, „o. . . .”
„Wees niet bang, kleintje,” troostte Karel haar. „Het is maar een vliegende hond. Hij zal je heus niet bijten.” Ze rilde. „Boze geesten. . . straks in de boom. . . nu weer. Het bos is vol met boze geesten. Die willen ons grijpen, o. . . .”

„Ze doen je niets, hoor kleintje. En als ze je wat zouden willen doen, zal ik je wel beschermen.” Hij sloeg zijn arm om haar heen.

In de bescherming van die sterke arm werd Nana rustiger.

„Waar wonen jullie?” vroeg Karel na een poosje.

Amad vertelde het. Ze woonden in het dorp tussen het bos en de zee. Het was niet ver lopen. Maar in de duisternis zou hij de weg niet kunnen vinden zonder een lantaarn.

Karel keek op de lichtgevende wijzerplaat van zijn horloge. „Ik word gauw afgelost,” zei hij. „Dan zal ik vragen of ik je thuis mag brengen.”

Ze wachtten. De sterren blonken. Over het rijstveld dreef de schemer van de tropennacht. Het bos stond roerloos stil.

Nana leunde tegen de blanda, voor wie ze straks in doodsangst was geweest. Haar zwarte kopje rustte vertrouwelijk tegen zijn brede schouder. Haar donkere ogen starden naar de sterren. Eén grote ster blonk klaarder dan al de andere.

Stil en heilig was de Kerstnacht.

VI.

KERSTFEEST VOOR BLANK EN BRUIN

Oom acht uur kwamen een korporaal en twee soldaten om Karel en zijn makker af te lossen. Ze keken vreemd op van zijn gezelschap en bij de wacht, waar Karel de kinderen bracht, werd hem gevraagd: „Waar heb je die gevonden?”

„In een boom,” antwoordde Karel.

Toen lachten de makkers. „Groeien hier de kinderen in een boom?”

„Later krijg je tekst en uitleg,” zei Karel daarop. „Geef eerst die kinderen wat te eten. Ze rammelen van de honger.”

Een schotel rijst stond klaar voor de mannen die van post af kwamen. Daaruit werd voor de kinderen opgeschept. Ze smulden. En intussen liep Karel naar de wachtcommandant om hem te vragen of hij Amad en Nana naar huis mocht brengen. Het dorp was niet ver weg.

„Goed,” antwoordde de sergeant. „Als je te middernacht maar weer terug bent; dan moet je weer op post.”

„’t Komt in orde, sergeant,” beloofde Karel.

„Als jullie klaar bent met je maal breng ik je thuis,” zei hij tot de kinderen.

Nana was al klaar. Ze had de grote portie, die de soldaten haar gegeven hadden, lang niet op gekund. Amad slikte het laatste korreltje uit het keteltje.

„Hoe smaakte het?” vroeg Karel.

„Fijn,” zei Nana en Amad smakte met zijn lippen en wreef zijn handen over zijn buik.

Toen gingen de kinderen met de soldaat op stap. Amad liep voorop met Karels zaklantaarn in de hand. Hij vond het fijn dat hij zo'n vuurstok dragen mocht, die licht gaf en waar hij toch zijn vingers niet aan brandde. De kegel viel op het bospad. Zo kon hij de weg best vinden. Dapper stapte hij voor Karel en zijn zusje uit.

Nana hield Karels hand vast. Het licht danste voor haar uit. Het scheen op hoge varens en op dichte struiken; het streek langs gladde stammen en als Amad de kegel omhoog richtte waren er grillige schaduwen in de kruinen van de bomen. Insecten zoemden; nachtuilen fladderden dwars over het pad; soms huilde een vliegende hond. Het bos was even schrik-aanjagend als straks, toen ze in de holle boom zat, en Nana's hartje klopte ook wel bang, maar haar angst was niet met die van toen te vergelijken. Haar handje lag in de grote en sterke hand van Karel.

„Nana,” zei Amad, „nu kunnen we misschien toch nog naar het feest.”

„Zou het?” vroeg Nana.

„Naar welk feest zou je gaan?” informeerde Karel.

„Naar het Kerstfeest.”

„Vieren jullie het Kerstfeest?”

„Vandaag voor het eerst,” zei Amad.

Bij een kromming van het pad bleef Amad plotseling staan. „Ziet u dat?” vroeg hij verschrikt aan Karel.

„Wat?”

„Mensen. . . . daar! Nu zijn ze weg. Maar ze waren op het pad. Ze doken weg. Ginds, in dat bosje zijn ze verdwenen.” Zijn zaklantaarn wees naar varens terzijde van het pad.

„Dan gaan we kijken wat voor lui het zijn.”

„Niet doen! Niet doen!” gilde Amad. „Het zijn vast boze mannen. Mannen van de Zwarte Stier. Ze zullen schieten.”

„Ik geloof het niet. Die zijn niet meer in 't bos. Wie daar?” riep Karel luid. Er kwam geen antwoord.

Amad, die straks zo dapper was geweest, ging achter Karel staan. Nana klemde zich aan zijn koppel vast. Karel vertrouwde het, nu er geen antwoord kwam, toch ook niet recht. Hij nam zijn geweer in de hand en ging voorzichtig voorwaarts. „Wie daar?” riep hij opnieuw.

Er kwam nog steeds geen antwoord.

Tot aan de varens liep Karel door. Hij richtte de kegel van zijn lantaarn op het bosje. Daar schemerde iets, een hoofdhoek.

„Kom te voorschijn,” gelastte Karel.

Toen rezen twee mensen op. „Doe ons geen kwaad,” smeekte de ene.

„Wij zijn vreedzame mensen,” zei de andere, die een vrouw was. „Wij zijn hier om. . . .”

„Moeder!” riep Amad op dat ogenblik.

Nana liet Karels koppel los en rende op de vrouw af. Pa Sastro en Ma Isa stonden stom-verwonderd. Daar waren hun kinderen terug. Maar tevens keken zij argwanend naar de blanke man.

„Voor hem behoeft u helemaal niet bang te zijn,” zei Amad vrolijk. „Hij heeft ons uit het hol gehaald en wij hebben bij hem gegeten, zó lekker en zó veel. En wij hebben samen gezongen. En nu brengt hij ons thuis.”

Pa Sastro kon dat allemaal niet in een ogenblik ver-

werken, maar hij durfde nu toch op het bospad komen en hij boog voor de soldaat. „Vriendelijk dank, vriendelijk dank. . . .”

„Geen dank,” antwoordde Karel. „Ik deed het met plezier. Maar. . . . u kunt nu beter op hen passen dan ik.” Hij wilde heengaan.

Amad liet duidelijk blijken dat het hem speet te moeten scheiden van zijn grote witte vriend en Nana hield zijn mouw vast, toen hij haar wilde groeten. „Gaat u mee?” fleemde zij.

Karel aarzelde. Hij had geen haast.

Maar de ouders schenen er verlegen mee.

„Mag hij niet mee naar het feest?” vroeg Amad aan zijn ouders.

„Naar het feest? Dat is al lang begonnen. En jullie zijn verschrikkelijk vuil. Zo kun je niet naar het feest.”

Amad bekeek zijn zusje en zichzelf. Z'n moeder had gelijk. Ze waren vreselijk vuil. „Maar wij kunnen ons toch wassen!” zei hij.

„Nana kan niet in dat vuile baadje en ik heb geen ander.”

Toen sloeg Amad zijn ogen neer en zuchtte. Maar hij gaf het toch niet op. „De blanda wil zo graag met ons het Kerstfeest vieren, heeft hij gezegd. Is 't niet, blanda?”

Karel glimlachte. „Ik heb al Kerstfeest in het bos gevierd,” zei hij.

Daar begreep Amad nu weer niets van. Kerstfeest in het bos? Hoe kon dat nu? Die blanda was toch een wonderlijke man.

„U moest meegaan,” vleide Nana nog eens.

„Zou het mogen?” vroeg Karel aan de ouders.

Die keken elkander aan. Het zou wel heel vreemd zijn als er een blanda op het feest verscheen. Maar zij durfden niet neen zeggen, nu de blanda het vroeg. Zij stapten zelfs over alle andere bezwaren heen. „Zeker mag het,” zei Pa Sastro. „Als mijn vrouw de kinderen heeft gewassen kunnen wij gaan.”

En toen behoeften Karel en Sastro slechts kort te wachten op Isa en de kinderen, die verdwenen; maar na een kwartier weer terug waren. De kinderen blonken nu van frisheid. Er zat een rechte scheiding in Amad's haar en dat van Nana was strak naar achteren gekamd, en zij had waarlijk een schoon baadje aan. Hoe Isa dat had klaar gespeeld kon Sastro niet begrijpen.

Toen gingen ze naar het grootste huis van het dorp. Daarbinnen werd gezongen. Het geluid drong door de open ramen ver naar buiten. Weer waren het voor Karel vreemde woorden op een bekende wijs. „Daar is uit 's werelds duistere wolken een licht der lichten opgegaan,” werd in het Javaans gezongen.

Onder het zingen kwamen zij in het dorpshuis binnen. Het gezang ging eerst door. Op Amad en Nana, op Pa Sastro en Ma Isa letten de mensen nauwelijks. Maar toen Karel binnenkwam liep het zingen plotseling in de war. Velen zwegen en anderen raakten van de wijs. Daar was een blanda! De eerste blanda, die sinds vele jaren in hun dorp verscheen. Zij dachten aan het boze blauwe oog dat door de Jappen was geschilderd, en aan het witte haar, waarin de boze geesten schuilden. Maar de man op het podium, die uit de verre stad gekomen was om in dit dorp als zendeling te werken, beduidde met de hand dat niemand bang moest zijn en hij wenkte Karel om verder te komen. En toen het

lied uit was, zei de Javaanse zendeling: „Wij zijn heel blij dat deze broeder-blanda op ons feest gekomen is. Nu is het zoals wij juist gezongen hebben: Komt tot zijn schijnsel *alle* volken! Het is zijn feest even goed als het onze. In de Here Jezus zijn wij allen één: bruinen en blanken, Nederlanders en Javanen.”

Er werd plaats geruimd in het volle zaaltje, zodat Karel tussen Amad en Nana in en bij hun ouders zitten kon.

De zendeling vertelde van de herders, die in het veld waren, in een stille nacht. Er was geen wind. De hemel was vol sterren. Een stille, heilige nacht was het. . . . Toen dat verteld werd stootte Amad Karel even aan en zij wisselden een knipoogje. Zó was het in het bos, wou Amad daarmee zeggen. Hij begon een beetje te begrijpen van hetgeen Karel straks gezegd had over Kerstfeest vieren in het bos.

De bruine zendeling vertelde verder. Van een engel, die in het veld kwam bij de herders om te vertellen dat Jezus was geboren, van heel veel engelen, die daar verschenen en zongen: Ere zij God.

Toen keek Amad opnieuw naar Karel. „Zó was het toch niet in het bos,” fluisterde hij.

„Neen,” was daarop Karels antwoord. „Zó is het maar ééns geweest. En toch. . . .”

De zendeling vertelde verder. Karel moest zwijgen en Amad luisterde opnieuw in strak gespannen aandacht. Na het verhaal werd weer gezongen, nu de Engelenzang. Ere zij God. . . .

„Wij mogen zingen wat toen de engelen gezongen hebben,” zei Karel tegen Amad, „omdat de boodschap van de engel aan de herders ook voor ons was, voor jou en voor mij. Snàp je dat?”

Er kwam een rimpel boven Amad's neus. Hij begreep het wel een beetje, maar niet helemaal.

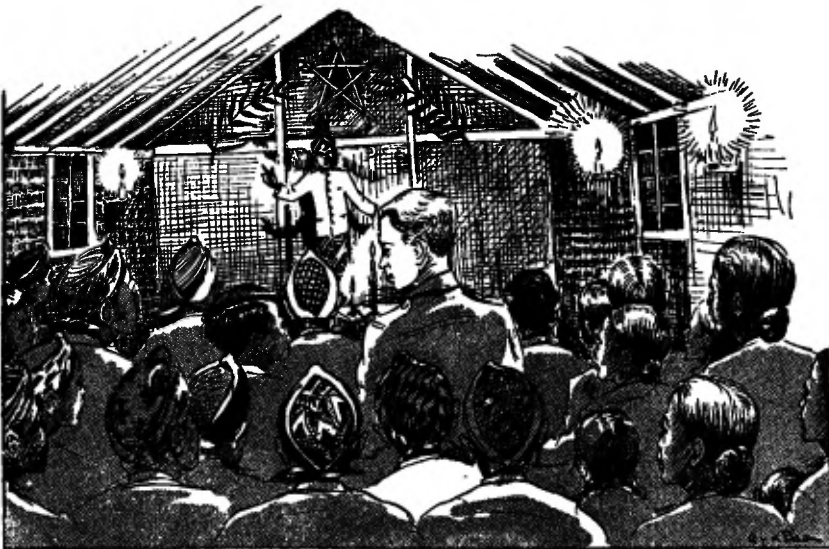
Opnieuw werd er gezongen. Karels bas klonk zwaar en donker tussen de zachte stemmen der Javanen. Naast hem was het ijle kinderstemmetje van Nana. Onder het zingen keek hij naar haar. Rustig en verklaard was haar gezichtje. Heel anders dan het schuwe vogelkopje, waarop het licht van zijn lantaarn viel, toen hij zich bukte in de holle boom. „Je bent nu niet bang meer, hè,” zei hij.

Ze schudde haar kopje. „Neen, bij u ben ik niet bang.”

„En als ik straks weg ben?”

„Dan ook niet, want de grote Vriend blijft bij me.”

„Ben je voor de boze geesten ook niet bang?” vroeg hij.

Toen keek ze hem met haar zwarte ogen aan. „Neen,” zei ze, „nu niet meer. Want nu weet ik dat Here Jezus toen Hij op aarde kwam de boze geesten allemaal heeft weggejaagd.”

INHOUD

	Blz.
I. De holle boom	7
II. Pang! Pang!	16
III. De Blanda	23
IV. Stille nacht, Heilige nacht . .	29
V. Het lied wijst de weg	38
VI. Kerstfeest voor blank en bruin	45